

Гудкова Наталія Миколаївна

кандидатка філологічних наук, доцентка

доцентка кафедри філології та перекладу

Київський національний університет

технології та дизайну (м. Київ)

ОСНОВНІ ПРИЙОМИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ МЕТАФОР У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Метафора є поширеним явищем у політичному дискурсі, який у вітчизняній лінгвістиці розуміється як сукупність всіх мовних актів у політичних дискусіях. Політичний дискурс, з огляду на свої прагматичні установки, вважається найбільш маніпулятивним видом дискурсу (Седляр, 2020, 3). Мета політичної мови полягає в тому, щоб донести інформацію до аудиторії й створити певну модель відносини, вплинути на почуття та волю аудиторії. Ця мета досягається, зокрема, шляхом використання метафор, які дозволяють оптимізувати вплив на одержувача інформації завдяки схованим ментальним механізмам (Гудкова, 2014, 224).

Зважаючи на найважливішу функцію метафори – впливати на свідомість людини – перед перекладачем стоїть непросте завдання: передати необхідний образ та ідею, не втративши експресивності та потрібної фонові інформації. Втрата образу й сенсу метафори може призвести до смислових помилок, неправильного сприйняття інформації та, як наслідок, небажаного впливу на аудиторію. Отже, адекватний переклад зі збереженням метафоричного значення грає величезну роль.

Метафоричні трансформації займають особливе місце серед перекладацьких перетворень. До найважливіших метафоричних трансформацій лінгвісти відносять метафоризацію (заміну неметафоричного вираження метафоричним), реметафоризацію (заміна однієї метафори на іншу) та

деметафоризацію (заміщення метафоричного вираження у вихідному тексті неметафоричним при перекладі) (Швейцер, 1973, 136). При цьому, у рамках метафоризації виокремлюють: 1) повний переклад метафори зі збереженням образу; 2) заміни на різних рівнях мовної структури (лексичний, морфологічний та синтаксичний); 3) переклад з додаванням або вилученням будь-якої лексичної одиниці метафори (Харькова, 2015, 185).

Узагальнюючи існуючі прийоми метафоризації при перекладі, можна виділити такі актуальні способи перекладу метафор з англійської мови українською:

1. Використання метафори-еквівалента, тобто метафори мови перекладу, що створює такий самий образ, як і метафора вихідної мови. Перекладач також може використовувати метафору-еквівалент у комбінації з додаванням, тобто вводити додаткові лексичні одиниці, щоб зробити метафору зрозумілішою для реципієнта. Наприклад, *We will face challenges* (*Ми зіткнемося з викликами*). В цьому випадку йдеться про антропоморфну метафору, яка виражена дієсловом *to face*. Варто зазначити, що дана метафора є мовленнєвою, оскільки вже певною мірою перетворилася на кліше. Її переклад також клішований – *зіткнутися з випробуваннями*. Застосована перекладацька трансформація – еквівалентний переклад – створює образ аналогічний до оригінального при перекладі українською мовою.

2. Використання метафори-аналога, що створює аналогічний (тобто схожий, але не ідентичний) образ, як і метафора вихідного мови. Наведемо приклад: *One by one, the factories shuttered and left our shores, with not even a thought about the millions upon millions of American workers left behind* (*Один за одним фабрики закривалися і залишали наші береги, навіть не думаючи про мільйони й мільйони американських робітників, яких було кинуте напризволяще*). У наведеному прикладі представлена метафора *left behind*, основний сенс якої у тому, що хтось чи щось було *кинуто напризволяще*,

залишено поза увагою. Сенс метафори в даному висловлюванні полягає в тому, що через кризу в економіці країни багато робітників втрачають робоче місце без будь-яких соціальних та трудових гарантій. Український переклад цитати більш обмежений за семантикою, тому при перекладі було підібрано відповідний аналог.

3. Калькування, тобто копіювання структури вихідної метафори засобами мови перекладу. Приклад: *We've made other countries rich while the wealth, strength, and confidence of our country has disappeared over the horizon* (Мы сделали сильными и богатыми другие страны, в то время как богатства, сила и уверенность нашей страны исчезла за горизонтом). У цьому прикладі вжито метафору *disappeared over the horizon*, яка створює образ, семантичний сенс якого – зникати, ставати недоступним. Метафоричне вживання горизонту як географічного об'єкта підвищує загальну експресивну забарвленість висловлювання.

4. Опущення метафори. Наведемо приклад: *It's long overdue, and we're reminded tonight of all those who fought so hard for so many years to make this happen* (Давно пора. І сьогодні ми згадуємо всіх, хто довгі роки боровся за те, щоб це сталося). Представлений приклад містить словосполучення *fought so hard*, у якому основний образний компонент закладено у дієслові *to fight*. Йдеться не про фактичну бійку, активні фізичні дії, а про громадську та соціальну активність людини. У процесі перекладу українською було використано прийом опущення метафори – втрачання словосполучення *so hard*, оскільки семантика українського слова *боротися* вже певною мірою містить у собі семантику англійського словосполучення *so hard*.

5. Деметафоризація, тобто заміна метафори вихідної мови словом або словосполученням мови перекладу, яке не є метафорою. Наприклад, *The battle to restore decency, defend democracy, and give everybody in this country a fair shot* (Битва за відновлення порядності, захист демократії, рівні здібності для всіх

жителів країни). В даному прикладі метафора *to give a fair shot* передбачає наділення різних людей рівнозначними можливостями. Сенс цієї метафори ґрунтується на необхідності дотримання справедливості щодо людей. У процесі перекладу сама метафора була втрачена, а її зміст передано описом.

6. Контекстуальна заміна, тобто використання метафори мови перекладу, яка не збігається за денотативним значенням з метафорою вихідної мови, але виконує ту саму функцію в даному контексті: *This is the time to heal in America* (Зараз в Америці зцілення). Під час перекладу метафори *time to heal* було використано граматичну заміну, а саме, дієслово в інфінітивній формі *to heal* було замінено на іменник *зцілення*, що відповідає узусу української мови та виконує ту саму функцію, що й дієслово *to heal*.

Метафоричність одна із найважливіших ознак сучасного політичного дискурсу. Вона не тільки робить промову політичних лідерів більш живою та виразною, але також дає їм можливість говорити більш зрозумілими та близькими народові образами та аналогіями. Переклад метафор – це багаторівневий процес, мета якого полягає у відшуванні у мові перекладу рівноцінних елементів, тому основним завданням перекладача залишається обрати найбільш коректний спосіб перекладу метафори задля забезпечення адекватності перекладу в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гудкова, Н. М. (2014). Особливості трансформації метафори при перекладі англomовного наукового тексту на українську мову. *Наукові записки Національного університету «Острозька Академія». Серія «Філологічна»,* Випуск 45, 224-226.
2. Седляр, А., & Буць, Ж. (2020). Засоби відтворення політичної метафори при перекладі промов українських політиків французькою мовою.

Логос. Online. Philology, № 9. <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.09.21.html>

3. Харькова, Е. В., Амирханова, К. М. & Шигапова, Ф. Ф. (2015). Особенности перевода авторской метафоры (на примере романа У. С. Моэма «Театр»). *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 12(54), 183-187.
4. Швейцер, А. Д. (1973). *Перевод и лингвистика*. Воениздат.